

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ЯК ФАКТОР ТРАНСФОРМАЦІЇ МІЖНАРОДНОГО ІМІДЖУ УКРАЇНИ

DIGITALIZATION AS A FACTOR OF TRANSFORMATION INTERNATIONAL IMAGE OF UKRAINE

Ігнатська Т.В.,

*кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри політології та філософії
Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*

Віннічук О.В.,

*кандидат політичних наук, доцент,
завідувач кафедри політології та філософії
Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*

Маркітантов В.Ю.,

*кандидат політичних наук, доцент,
доцент кафедри політології та філософії
Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*

Стаття присвячена дослідженню впливу нетрадиційних факторів на процес покращення міжнародного іміджу України, а саме діджиталізації та таких похідних, як аутсорсинг, цифрова дипломатія та Твіплотасу. З'ясовано, що міжнародна спільнота здебільшого сприймає Україну як державу революцій, корупції та бойових дій. Проаналізовано вплив процесу діджиталізації на трансформацію міжнародного іміджу України, зокрема досліджені успіхи української IT-сфери у завоюванні міжнародного ринку та спроможність вітчизняних фахівців створювати конкурентний продукт, що приваблює іноземні транснаціональні компанії, а відтак – формує позитивне сприйняття нашої держави (позитивний імідж) у міжнародному просторі. Встановлено, що інноваційні інструменти репрезентації України в світовому економічному, медійному, науково-технічному просторах, такі як аутсорсинг, цифровізація, цифрова дипломатія та Твіплотасу, займають пріоритетні позиції та позитивно впливають на процес трансформації міжнародного іміджу держави.

Розкрито місце України у світовому рейтингу за аналізом процесів інновації та цифровізації. Наголошено на ролі соціальних мереж у протидії російській інформаційній агресії. Відзначено успішні проекти Міністерства інформаційної політики України та Міністерства цифрової трансформації України у цьому напрямку.

Адже позитивний контент про розвиток Української держави, її успіхи та перемоги дає можливість підвищити індексний складник іміджу на міжнародній арені. Відповідно, зростання активності української IT-сфери стимулює міжнародні корпорації до налагодження співпраці з нашою державою як надійним партнером.

Зроблено висновок, що процес діджиталізації й використання соціальних мереж пришвидшує трансформацію українського іміджу в міжнародному просторі та викликає рефлексію позитивного бачення України в інтернет-користувачів, а подальше використання цифровізації українського суспільства та економіки стане невід'ємним фактором іміджу держави.

Ключові слова: імідж, Україна, міжнародні відносини, діджиталізація, Твіплотасу.

The article is devoted to the study of the influence of non-traditional factors of the process of improving the international image of Ukraine, namely digitalization and such derivatives as outsourcing, digital diplomacy and twiplomacy. It was found that the international community mostly perceives Ukraine as a state of revolutions, corruption and hostilities. The influence of the digitalization process on the transformation of Ukraine's international image is analyzed, in particular the successes of the Ukrainian IT sphere in conquering the international market and the ability of domestic specialists to create a competitive product that attracts foreign multinationals and thus forms a positive perception of our country in the international space. It is established that innovative tools of representation of Ukraine in the world economic, media, scientific and technical spaces such as outsourcing, digitalization, digital diplomacy and twiplomacy occupy priority positions and positively influence the process of transformation of the international image of the state.

Ukraine's place in the world ranking of the analysis of innovation and digitalization processes is revealed. The role of social networks in counteracting Russian information aggression is emphasized. Successful projects of the Ministry of Information Policy of Ukraine and the Ministry of Digital Transformation of Ukraine in this direction were noted.

After all, positive content about the development of the Ukrainian state, its successes and victories provide an opportunity to increase the index component of the image in the international arena. Accordingly, the growing activity of the ukrainian IT sector encourages international corporations to establish cooperation with our country as a reliable partner.

It is concluded that the process of digitalization and use of social networks accelerates the transformation of Ukrainian image in the international space and reflects the positive vision of Ukraine in Internet users, and further use of digitalization of Ukrainian society and economy will become integral factors of the state image.

Key words: image, Ukraine, internationalrelations, digitalization, Twiplomacy.

Постановка проблеми. Швидка цифровізація сучасного суспільства формує принципово нову модель взаємовідносин між представниками суспільства, між громадянами та органами державної влади, між державами тощо на різних рівнях, стимулюючи до продукування державами якісного контенту для презентації свого іміджу.

Імідж держави створюється не одне десятиліття, він є результатом багатьох складників: її міжнародного рейтингу та економічного розвитку, добробуту населення, інтенсивності інвестиційних потоків, розвитку новітніх технологій тощо. Зрозуміло, що наша держава, яка відзначила лише 30-річчя, знаходиться на початковому етапі складного та багатогранного процесу формування позитивного іміджу на міжнародній арені.

У рамках міжнародної маркетингової кампанії “Ukrainepow”, яка стартувала за підтримки британського уряду 2018 р., 27 експертів проаналізували, які асоціації викликає Українська держава у представників міжнародної спільноти. За результатами проведеного дослідження було з’ясовано, що основними серед зазначених стали: корупція, революція, військово-політичний конфлікт, бойові дії [1]. Пандемія та національні локдауни останніх років звичайно не сприяли покращенню державного іміджу, а зазначені проблеми й надалі залишаються у матриці державного буття, але завдяки активізації процесу діджиталізації була отримана унікальна можливість і новий інструментарій його трансформації. Цьому сприяє також й медіатизація політики завдяки використанню соціальних мереж.

Зокрема, в лютому 2015 р. Міністерством інформаційної політики України було запущено в дію проєкт «Інформаційні війська України» як інструмент здійснення відповіді на російську інформаційну агресію.

Основним завданням реалізації проєкту став порівняльний аналіз актуальних подій. Тобто висвітлення різних поглядів на певні події з позиції російських ЗМІ, європейських та українських. Крім того, використовуються цитати лідерів громадської думки щодо актуальних подій для конкретизації певної позиції.

У рамках проєкту набули активності групи та тематичні сторінки у таких соціальних мережах, як Facebook, YouTube, VKontakte, Twitter, Google, які активно сприяли поширенню правдивого контенту на протидію російській політичній прогандистській машині.

Формування успішного державного іміджу насамперед має бути спрямоване на українське суспільство, що сьогодні перебуває у дезінтеграційному стані. Він має стимулювати енергетичний, творчий потенціал українців, об’єднати їх зусилля на створення гідних умов життя (підняття економічного рейтингу), що відкриє нові

можливості для більш ефективної співпраці з міжнародною спільнотою (поважаєш себе сам – поважають й інші).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз джерел та останні дослідження іміджу держави показали, що характеристика його структури та засобів формування, факторів впливу, стратегії утворення іміджу різних держав є сферою зацікавленості цілої низки вітчизняних науковців, як-от: Л. Губерський[2], Г. Вербицька[3], К. Савон [4], Л. Кочубей [5] тощо. Зокрема, Л. Кочубей, проаналізувавши сучасні засоби формування міжнародного іміджу України, зазначає, що віддає перевагу цілеспрямованій стратегії інформаційної політики.

Дослідниця С. Коляденко переконана, що діджиталізація виступає одним із аспектів посилення процесу глобалізації, але одночасно цей процес приводить у дію механізм ідентифікації рис, які притаманні окремим територіям, що своєю чергою сприяє формуванню позитивного іміджу регіону серед інтернет-користувачів (за умови, що місцева влада докладє зусилля до розвитку контенту цифрової економіки). Науковець переконана, що й цифровізація сучасної економіки має стати базисом для створення позитивного іміджу регіонів України [6, с. 32], а відтак – всієї України. Зауважимо, що С. Коляденко зосередила свої зусилля на дослідженні діджиталізації саме економіки, оминувши інші аспекти формування образу нашої держави. У такому ж напрямку досліджують імідж України М. Макаренко [7], В. Садовий, Н. Могильна та В. Омеляненко [8] тощо.

Серед науковців, які займаються дослідженням стану діджиталізації в Україні, можна назвати Г. Жосан [9], Б. Тетярятник [10] тощо.

Мета дослідження. Позитивне сприйняття України на міжнародній арені впливає на її світовий рейтинг, а відтак на можливості захисту національних інтересів в умовах російської гібридної війни, отримання міжнародної дипломатичної та військової підтримки. Діджиталізація є одним із найуспішніших проєктів українського уряду, вона охоплює не тільки усі регіони країни, а й залучає кожного із нас в цифрову реальність. Саме тому метою статті є дослідження впливу діджиталізації на трансформацію міжнародного іміджу України.

Виклад основного матеріалу. Діджиталізація – це цілеспрямована трансформація життя суспільства (бізнесу, банків, фінансового ринку, виробництва, економіки, професій, освіти) на основі інноваційних інформаційних та телекомунікаційних технологій [11, с.45, 47]; це – процес застосування інформаційно-комунікативних технологій, заснований на можливостях ІТ-індустрії з метою формування нових, цифрових елементів економіки [12].

За світовими показниками, які оцінюють динаміку зростання світових країн (64 країни) у 2021 р.,

Україна посіла 54 місце за конкурентоспроможністю, а в 2017 р. ми займали лише 60 позицію. За цифровим рейтингом держава займає 58 місце, а за кадровим – 42, що означає наявність висококваліфікованих кадрів [13]. Відносно покращення світових рейтингів держави свідчить, що важливими складниками конкурентоспроможності стали інновації та процес цифровізації.

Пандемія коронавірусу пришвидшила попит на діджиталізацію в усьому світі. В цьому контексті закономірно, що українська ІТ-індустрія чи не єдина галузь економіки, яка не тільки успішно пододала періоди локдаунів, але й змогла значно наростити свої потужності. В 2019 р. її зростання становило 30% та ще на 20% – наступного року (при загальному просіданні ВВП на 4% за 2020 р.). Вперше в історії цього сектору економіки були експортовані послуги на \$5 млрд, а сама індустрія отримала 563 млн інвестицій. Зокрема, експорт ІТ-послуг з України до Великобританії у 2020 р. зріс на 50%, сягнувши \$350 млн [14]. Це означає, що ІТ-сектор став драйвером української економіки. Про підкорення світового простору українськими діджиталкомпаніями свідчить той факт, що кожна п'ята фірма зі списку Fortune 500 (список найбільших американських корпорацій) використовує послуги вітчизняних ІТ-компаній.

Експерти заявляють, що Україна-2021 зайняла топ позицію серед місць для аутсорсингу (передача компанією частини її завдань або процесів підрядчикам) в Східній Європі. Це стало можливим завдяки великій армії ІТ-інженерів (близько 200 тис.), які займаються розробкою програмного забезпечення для мобільних телефонів, фінансових технологій, штучного інтелекту, онлайн-торгівлі тощо.

Зростання ділової активності української ІТ-сфери стимулювало такі транснаціональні корпорації, як Google, Apple, Siemens, Samsung, розмістити в Україні понад 100 дослідницьких центрів [15]. Успіхи цього сегменту економіки роблять нашу державу відомою у міжнародному просторі, піднімають її світові рейтингові позиції, що безпосередньо впливає на покращення міжнародного іміджу.

У березні 2021 р. британська організація Global Sourcing Association віддала перше місце у щорічній номінації Delivery Destination of the Year Україні, що свідчить про зміцнення українського державного бренду та іміджу [16].

Похідними процесу діджиталізації є використання цифрової дипломатії та Diplomaticy. Інноваційні цифрові інструменти міжнародної комунікації, особливо соціальні мережі, створили новий складник міжнародної дипломатії, просуваючи позитивний імідж України.

Twitter – соціальна мережа мікроблогів, світовий лідер серед інтернет-мереж (Facebook займає

друге місце, Instagram – третє). 97% держав – членів ООН є користувачами цієї мережі [17]. Офіційний канал нашої держави з'явився у Twitter ще влітку 2016 р. Твіттер-представництво має український Президент, Кабінет міністрів, Міністерство цифрової трансформації, Міністерство освіти і науки тощо. Загальновідомо, що не тільки українські політики (чиновники) активно використовують сучасні соціальні мережі, це – сформований світовий тренд, вимога нашого «реального часу». Як рефлексія на світові події, факти та явища розпочала своє існування й українська твіттер-дипломатія.

Соціальні мережі використовують українці, що проживають в окупованому росіянами Криму. Там вони мають можливість знайти український сегмент і «відпочити від російської мови, культури, спокійно спілкуватися українською, забуваючи про Росію» [18]. В Twitter досить часто використовують хештеги, які позначають світову позицію України, приміром #UkraineIsEurope, чи не дають забути світу про російську агресію проти нашої держави: #StopRussianAggression, #RussiaAttacksUkraine, #SanctionsAgainstRussia, #CrimeaIsUkraine, #CrimeaIsBleeding, #RussiaInvadedUkraine тощо.

У Twitter навіть відбуваються міжнародні суперечки. Так, офіційні твіттер-акаунти Росії та України вели дискусію про національну приналежність Сергія Корольова, який сам себе вважав українцем. Опосередковано до дискусії залучився І. Маск і В. Зеленський [19].

Без перебільшення можна констатувати, що соціальні мережі, і зокрема Twitter, залучають в обговорення питань та проблем мільйонну аудиторію, що продукувало втрату дипломатією її «елітарного» статусу, залучивши до неї широкі маси. Зауважимо, що така дипломатія досить економічна та практична, миттєва та результативна.

Приміром, у дописі об'єднаного командування сухопутних військ НАТО українською мовою наголошується, що Україна стала першою країною-партнером, чий підрозділ SOF увійшов до Сил реагування НАТО без членства у ньому; а наша держава є цінним партнером Альянсу (як одна із шести партнерів) [20], що, звичайно, впливає на зростання міжнародної статусності України та є маркером для ворожих держав.

Отже, діджиталізація змінює структуру самої дипломатії, включаючи в її інструментарій соціальні мережі, що означає отримання миттєвої реакції на події та залучення до їх обговорення не тільки високопосадовців, а й пересічних користувачів. Позитивний контент про політику розвитку України, здобутки, перемоги у боротьбі за незалежність українських героїв дасть можливість сформувати авторитет країни «надійного партнера», а відтак покращити власний імідж на міжнародній арені.

Висновки дослідження й перспективи подальших розвідок. Було з'ясовано, що імідж України на міжнародній арені асоціюється здебільшого з корупцією, революцією та військовими діями. Таке положення потребує його докорінної трансформації із урахуванням наших успіхів і досягнень, що дасть можливість налагодити більш ефективні комунікації з міжнародною спільнотою.

Факти свідчать, що серед сучасних світових трендів, які розраховані не на одне десятиліття, чільне місце займає діджиталізація – незворотній процес поєднання цифрового / віртуального світу із фізичним. Саме вона за останні роки (період пандемії коронавірусу, локдаунів, онлайн-освіти та роботи) перетворилася на справжнього драйвера просування інтересів держави у міжнародному просторі.

Успіхи в розвитку інформаційних технологій та української ІТ-сфери стали вагомими фак-

торами зміцнення міжнародного іміджу держави, залучивши в економіку іноземні інвестиції та зацікавивши провідні транснаціональні компанії: Google, Apple, Siemens, Samsung тощо.

На імідж держави потужно впливає потік позитивної інформації про Україну, який надходить у соціальні мережі, підтримка нашою державою співвітчизників, які перебувають в окупації та за межами країни. Необхідною умовою трансформації іміджу є формування та тиражування українського контенту, активна державна діяльність у Twitter, Facebook, інших соцмережах, розгортання процесу цифрової дипломатії.

Надалі, об'єктивно аналізуючи імідж України у світі, необхідно провести дослідження її рейтингових показників, зосередивши увагу на відстаючих позиціях, а системне залучення діджиталізації у ці сфери з великою вірогідністю спрацює на їх покращення, що буде ефективно спрацьовувати на позитивний імідж України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Ukrainenow. Новий брендинг України. URL: <https://banda.agency/ukrainenow/>(дата звернення 03.09. 2021).
2. Губерський Л.В. Імідж України міжнародний: Українська дипломатична енциклопедія: у 2-х т. Київ : Знання України. 2004. Т.1. 760 с.
3. Вербицька Г. Міжнародний імідж України: проблеми та шляхи реформування. Український інформаційний простір. 2013. С. 4-9.
4. Савон К.В. Міжнародний імідж України: сучасний стан та перспективи розвитку. *Актуальні проблеми політики*. 2019. Вип. 64. С. 180–193.
5. Кочубей Л. Міжнародний імідж держави: сучасні засоби формування. Імідж і репутація: сучасні тенденції і виклики: Міжн. наук.-прак. конф., Київ, 20-21 березня. 2020 р. Київ : Вид. центр КНУКіМ, 2020. С. 30-37.
6. Коляденко С.В. Цифрова економіка як базис позитивного потенціалу іміджу регіону Україна. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2018. № 10. С. 32–40.
7. Макаренко М. В. Імідж регіону як головний чинник його конкурентоспроможності. *Актуальні проблеми економіки*. 2012. № 2. С. 180–187.
8. Садовий В.О., Могильна Н.О., Омеляненко В.А. Імідж регіону як фактор залучення іноземних і внутрішніх інвестицій. *Механізм регулювання економіки*. 2009. № 3. С. 282–287.
9. Жосан Г. Стан розвитку діджиталізації в Україні. *Економічний аналіз*. 2020. Т. 30. № 1. С. 44-52.
10. Тетерятник Б.С. Діджиталізація та діджиталізація в контексті віртуалізації господарської діяльності. *Право та інновації*. 2018. № 3. С. 180–184.
11. Жосан Г. Стан розвитку діджиталізації в Україні. *Економічний аналіз*. 2020. Т. 30. № 1. С. 45, 47.
12. Тетерятник Б.С. Діджиталізація та діджиталізація в контексті віртуалізації господарської діяльності. *Право та інновації*. 2018. № 3. С. 182.
13. Україна посіла 54 місце у Світовому рейтингу конкурентоспроможності. Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3291328-ukraina-posila-54-misce-u-svitovomu-rejtingu-konkurento-spromoznosti.html>(дата звернення 3.09. 2021).
14. Британська асоціація визнала Україну провідним ІТ-напрямком світу. Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-technology/3216288-britanska-asociacia-viznala-ukrainu-providnim-itnapramkom-svitu.html>(дата звернення 4.09. 2021).
15. Рачкевич М. Бум ІТ-сектору в Україні допоміг пережити пандемію, але проблеми в галузі ще залишаються. Радіо Свобода. 10 квітня 2021 р. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/bum-it-sektoru-v-ukrayini/31195801.html>(дата звернення 6.09. 2021).
16. Британська асоціація визнала Україну провідним ІТ-напрямком світу. Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-technology/3216288-britanska-asociacia-viznala-ukrainu-providnim-itnapramkom-svitu.html>(дата звернення 8.09. 2021).
17. Григор'єва О. Цифрова дипломатія – інноваційний засіб формування позитивного міжнародного іміджу України. *Травневі студії: історія, міжнародні відносини, філософія*. 2019. Вип. 4. С. 178–181.

18. Twitter верифікував акаунт так званого представництва МЗС Росії в окупованому Симферополі. МЗС України обурене. URL: <https://hromadske.ua/posts/twitter-verifikuvav-akaunt-tak-zvanogo-predstavnictva-mzs-rosiyi-v-okupovanomu-simferopoli>(дата звернення 06.09. 2021).

19. Україна і Росія посперечалися у Twitter, чий же Сергій Корольов. А Зеленський запросив Ілона Маска до Житомира. URL: <https://hromadske.ua/posts/ukrayina-i-rosiya-pospereichalisyu-u-twitter-chij-zhe-sergij-korolov-a-zelenskij-zaprosiv-ilona-masku-v-zhytomyr>(дата звернення 08.09. 2021).

20. «Україна цінний партнер»: Twitter командування НАТО опублікував допис українською. Європейська правда. 5 квітня, 2021. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2021/04/5/7121751/>(дата звернення 07.09. 2021).